

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ

**МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО
ОНЛАЙН «КРУГЛОГО СТОЛУ»,
ПРИСВЯЧЕНОГО 25-РІЧЧЮ ІЗ ДНЯ СТВОРЕННЯ
НДІ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
ТА 95-РІЧЧЮ ІЗ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
АКАДЕМІКА ВОЛОДИМИРА СТАШИСА**

(м. Харків, 1 липня 2020 р.)

Харків
«Право»
2020

УДК 343.9:3343.35.08(477)
3-33

*Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет
вченою радою Науково-дослідного інституту
вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса*

УДК 343.9:3343.35.08(477)
З-33

*Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет
вченою радою Науково-дослідного інституту
вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України
(постанова №4/2 від 24 червня 2020 р.)*

Відповідальні за випуск: доктор юридичних наук *Б. М. Головкін*,
кандидат юридичних наук *О. В. Новіков*

Відповідальність за достовірність даних несуть автори публікацій.
Точка зору редколегії може не збігатися з позицією авторів

Запобігання корупції у приватному секторі : матеріали наук.-
3-33 практи. онлайн «круглого столу», присвяченого 25-річчю із дня створен-
ня НДІ вивчення проблем злочинності та 95-річчю із дня народження
акад. Володимира Сташиса (м. Харків, 1 лип. 2020 р.). – Харків : Право,
2020. – 214 с.

ISBN 978-966-998-023-6

ISBN 978-966-998-023-6

- © Національний юридичний університет імені
Ярослава Мудрого, 2020
- © Науково-дослідний інститут вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України,
2020
- © Офорулення. Видавництво «Право», 2020

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гуров А. И. Профессиональная преступность: прошлое и современность М., 1990. 215 с.
2. Звітність. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень – грудень 2019 року / Форма № 1 : затв. наказом ГПУ від 23.10.2012 № 100 за погодженням з Деркомстатом України.
3. Звітність. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень – травень 2020 року / Форма № 1 : затв. наказом ГПУ від 23.10.2012 № 100 за погодженням з Деркомстатом України.
4. Индекс сприйняття корупції – 2019 URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>.
5. Коровяк О. Я. Корупція й організована злочинність: проблема співвідношення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. Вип. 2. Львів: ЛьвДУВС, 2014. С. 109–118.
6. Попередження злочинності та кримінальне правосуддя у контексті розвитку: реалізації та перспективи міжнародного співробітництва. Практичні заходи боротьби з корупцією : Резолюція ООН від 07.09.1990 №995_785.
7. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К.: «Укр. енцикл.», 2001. Т. 3: К-М. 792 с.
8. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К.: «Укр. енцикл.», 2002. Т. 4: Н-П. 720 с.

Яцина М. О.,

аспірант кафедри кримінального права
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ

Корупція вже далеко не перше десятиліття існування нашої держави є чи не однією з головних проблем України. При звучанні терміну «корупція» більшість людей в першу чергу подумують про корупцію у державному секторі, проте ця проблема неначе ракова пухлина пронизує більшість сфер нашого суспільного буття. Не є винятком і приватний сектор, який теж не здатен ефективно протистояти цьому негативному феномену.

Згідно з останнім наявним дослідженням авторитетної неурядової організації Transparency International Україна, результати якого були опубліковані у 2016 році, лише 38% приватних і державних українських ком-

---

паній працюють на засадах прозорості та підзвітності, 62% – далекі від стандартів прозорості діяльності [1]. Такі дані є тривожним сигналом, які диктують нагальну необхідність до розробки дієвого механізму з протидії такому негативному феномену як корупція у приватному секторі.

На нашу думку, досягти результативності у даному питанні можна тільки спільними зусиллями як держави так, і суспільства. Оскільки держава сама потерпає від системної та всеосяжної корупції, то вбачається раціональним включення у цей процес суспільства. Адже саме суспільство зі своїми інститутами володіє величезним потенціалом, який може допомогти державі у протидії корупції, у тому числі і у приватному секторі. Це підтверджується тим, що світове співтовариство визнає на найвищому рівні роль суспільства у процесах боротьби з корупцією. Зокрема, підтвердженням цьому слугує Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції, яка у п. 1 ст. 13 говорить наступне: *«кожна Держава-учасниця вживає належних заходів, у межах своїх можливостей і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, для сприяння активній участі окремих осіб і груп з-поза меж державного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що створюються нею»* [2].

На наше переконання, саме неурядові організації є найбільш спроможними та інституційно організованими суб'єктами суспільства, які здатні ефективно протистояти корупції. Вони володіють широким арсеналом засобів та методів, використання яких демонструє свою ефективність у питаннях протидії корупції. Аналіз діяльності неурядових організацій дозволяє дійти висновку, що їх антикорупційний вплив втілюється через такі заходи: формування та реалізація антикорупційної політики; оцінювання антикорупційних механізмів, що застосовуються урядами; збір та обробка інформації випадків корупції; виявлення корупційних ризиків; надання правової допомоги; розробка та реалізація освітніх програм; формування антикорупційного світогляду громадян [3, с. 144]. Однак даний перелік не є вичерпним, а арсенал заходів антикорупційного спрямування насправді є вкрай різноманітним та широким.

Дослідження про роль неурядових організацій у протидії корупції, яке здійснили британські науковці Індіра Карр та Опі Озвайт (*Indira Carr & Opi Outhwaite*), показало, що під час опитування неурядові організації заявили про використання різноманітних підходів та заходів як основних напрямків їх антикорупційної роботи. Деякі з них беруть участь у анти-

---

корупційних зусиллях, орієнтованих на підзвітність, на виборців, на доступ до інформації або на судові процеси. Деякі акцентують увагу на корупції у конкретних галузях, таких як національні ресурси, будівництво та інжиніринг або на державному секторі. Деякі з них беруть участь у розробці антикорупційних інструментів чи політичних консультацій, іноді за участі бізнесу чи їх представників. Це дало підставу дійти висновку про відсутність конкретної стратегії в антикорупційній діяльності таких організацій, оскільки вони часто підходять до питання корупції в контексті інших питань, які визначають сферу їх діяльності чи зацікавленості. Поряд з цим, дослідниці акцентують на позитивних результатах, пов'язаних з антикорупційною роботою неурядових організацій і зазначають, що вони настільки ж різноманітні, як і виявлені різноманітні сильні сторони антикорупційних інструментів [4, с. 636].

Щодо України, то у сучасних умовах саме завдяки діяльності неурядових організацій стає відома інформація широкому загалу про корупцію у приватному секторі. Яскравим прикладом є вище згадане дослідження Transparency International Україна, яке має назву «Прозорість корпоративної звітності». Воно є чи не першим в Україні системним дослідженням, здійсненим з використанням відповідної методології професійними аналітиками, підкріплене статистичними даними, яке проливає дешицу світла на корупцію у приватному секторі.

Такий стан речей з інформацією про корупцію у приватній сфері можна пояснити тим, що основна увага як держави, так і суспільства зосереджується на корупції у публічній сфері. Тому цілком закономірно, що поки не буде вирішена проблема корупції у публічній сфері, корупція у приватній сфері залишатиметься у тіні першої. Це негативно впливає на подолання корупції в Україні, оскільки як і перша, так і друга тісно пов'язані, а подекуди і взаємозалежні. Саме тому питання протидії корупції у приватній сфері стоїть не менш гостро, адже від цього напряму залежить економічне зростання нашої країни.

В умовах недостатньої уваги держави до проблеми корупції у приватній сфері саме неурядові організації можуть стати локомотивом такої протидії в Україні. Адже їхня антикорупційна діяльність може виносити на широкий загал ті випадки корупції у приватній сфері, які з тих чи інших причин залишились поза увагою правоохоронних органів. Нещодавні зміни до антикорупційного законодавства про викривачів корупції [5] є великим кроком на шляху подолання корупції в Україні. Не останню роль у прийнятті цих змін зіграли неурядові організації, крім того деякі з них надають викривачам підтримку як інституційну, так і правову.

За умов, коли корупція у приватній сфері залишається у тіні, саме неурядові організації видаються цілком прийнятними суб'єктами протидії даного виду корупції. Отже, вважаємо за необхідне проведення відповідних кримінологічних досліджень, які вивчають антикорупційну діяльність неурядових організацій, що вбачається корисним для подальшого удосконалення антикорупційних механізмів, з огляду на триваючий процес подолання корупції як у публічній, так і в приватних сферах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Войціцький Ю., Якимчук Д. Прозорість корпоративної звітності: оцінка найбільших приватних та державних компаній України. URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2018/09/ti_rating_ukr_final_web.pdf.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.
3. Шрамко С. Суб'єкти запобігання злочинності за участю громадськості: зарубіжний досвід. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2018. С. 138–154.
4. Carr I. Outhwaite O. The Role of Non-Governmental Organizations (NGOs) in Combating Corruption: Theory and Practice. *Suffolk University Law Review*. 2011. №3 (Volume XLIV). P. 615–664.
5. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції : Закон України від 17.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20#Text>.